

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Παρασκευή 3 Ιανουαρίου 2020
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α) Η κερδοσκοπία ήταν το βασικό γνώρισμα της οικονομικής συμπεριφοράς των Ελλήνων ομογενών στο νεοελληνικό κράτος.
- β) Η Τράπεζα της Ελλάδος αποτέλεσε το κυρίαρχο τραπεζικό συγκρότημα στον ελληνικό χώρο κατά τον 19ο αιώνα.
- γ) Στο σύνταγμα του 1844 κατοχυρώθηκε η αρχή του «συνέρχεσθαι» και «συνεταιρίζεσθαι», πράγμα που μπορούσε να δυσχεράνει τη συγκρότηση κομματικών μηχανισμών.
- δ) Στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα ο εκλογέας, αν ήθελε, ψήφιζε θετικά ή αρνητικά όλους τους υποψηφίους.
- ε) Τα ξενικά κόμματα είχαν σαφή οργανωτική δομή και προγράμματα δράσης.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

- α) «εθνικές γαίες»
- β) «διχοτόμηση της δραχμής»
- γ) «Προσωρινόν Πολίτευμα της Επιδαύρου»

Μονάδες 15

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)****ΘΕΜΑ Β1**

Ποια ήταν η δομή του κόμματος των Φιλελευθέρων όπως αυτή διαμορφώθηκε το διάστημα 1910-1912;

Μονάδες 12**ΘΕΜΑ Β2**

- α) Για ποιους λόγους το εμπόριο της Ελλάδας από τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας της μέχρι το 1913 συνδέθηκε με το εξωτερικό και ποιες συνέπειες προέκυψαν από το γεγονός αυτό στην ελληνική οικονομία; (μονάδες 8)
- β) Ποια μορφή έλαβε το εξωτερικό εμπόριο στην Ελλάδα ύστερα από την είσοδό της στην παγκόσμια οικονομική κρίση την άνοιξη του 1932; (μονάδες 5)

Μονάδες 13**ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ****ΘΕΜΑ Γ1**

Με βάση τα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

- α) στους παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη της εκμετάλλευσης του υπεδάφους κατά τον 19^ο αιώνα στην Ελλάδα (μονάδες 10) και
- β) στις περιοχές της Ελλάδας που αναπτύχθηκαν μεταλλευτικές δραστηριότητες καθώς και στη σημασία τους για την ελληνική οικονομία. (μονάδες 15)

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

Από τον ορυκτό πλούτο της χώρας είχε αξιοποιηθεί ως τα μέσα του 19^{ου} αιώνα κυρίως η σμύριδα της Νάξου, που αποτελούσε εξαγωγίμο προϊόν. Με το νόμο ΣΒ΄ της 18^{ης} Ιουλίου 1852, η εκμετάλλευση των ορυχείων είχε δοθεί ύστερα από δημοπρασία στον Άγγλο Ρίτσαρντ Άμποτ με ευνοϊκούς για το δημόσιο όρους. Η παραγωγή σμύριδας έφθασε το 1856 τις 40.000 καντάρια, ενώ το 1859 η εξαγωγή απέφερε 256.424 δρχ. Άλλο εξαγωγίμο ορυκτό ήταν η θηραϊκή γη που απέφερε τον ίδιο χρόνο 141.354 δρχ. Αμέσως μετά τη σμύριδα άλλο εκμεταλλεύσιμο υλικό ήταν ο λιγνίτης. Αν και είχε εντοπισθεί στο Μαρκόπουλο Αττικής από παλιά η ύπαρξη στρωμάτων του, τελικά μόνο τα κοιτάσματα της Κύμης ήταν ικανοποιητικά από άποψη εκμεταλλεύσεως, παρόλο που η χρησιμοποίησή του στα πλοία παρείχε τη δυσκολία της μη συναγωνιστικότητας σε σχέση με τους αγγλικούς λιγνίτες, γιατί θα απαιτούσε για ισόποση θερμαντική απόδοση μεγαλύτερους αποθηκευτικούς χώρους πάνω στο πλοίο.

Μια σειρά άλλων ορυκτών, όπως γύψοι της Μήλου, κυρίως όμως τα μάρμαρα Πεντέλης, της Πάρου, της Τήνου, της Ελευσίνας και του Ταυγέτου δεν πρόσφεραν ακόμα αξιόλογο οικονομικό ενδιαφέρον.

[Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ΄, σελ. 180]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Μια θετική προσπάθεια για την άρση των εμποδίων στον τομέα ορισμένων βιομηχανικών υλών σημειώθηκε το 1867 με την ψήφιση νόμου «περί μεταλλείων και ορυκτών». Ο νόμος εκείνος σκοπό είχε να ενθαρρύνει τις ξένες επενδύσεις και να στρέψει την εγχώρια αποταμίευση στην εκμετάλλευση του πλούτου της ελληνικής γης. Πραγματικά, μέσα σε λίγα χρόνια από την ψήφιση του νόμου σημειώθηκε ένας πρωτοφανής για τα ελληνικά χρονικά πυρετός για την έρευνα και εκμετάλλευση του ελληνικού υπεδάφους.

[Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ΄, σελ. 312]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] η Αθήνα απλώνεται το 1850, αριθμεί 45.000 κιόλας το 1870. Η πρώτη δευτερογενής δραστηριότητα που πήρε σημαντικές διαστάσεις στον Πειραιά ήταν η κατασκευή τούβλων και κεραμιδιών που προορίζονταν για τις νέες οικοδομές της πρωτεύουσας, δημόσιες και ιδιωτικές. Η οικοδομική δραστηριότητα έλκει στην πρωτεύουσα τους μαστόρους απ' όλες τις γωνίες της χώρας, κατατρώει με τη λατόμευση τους γύρω λόφους και μετατρέπει την περιφέρεια του Πειραιά... σε ανθυγιεινή ζώνη στάσιμων υδάτων.

[Χριστίνα Αγριαντώνη, Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα το 19ο αιώνα, Ιστορικό Αρχείο Εμπορικής Τραπέζης, Αθήνα 1986, σελ. 100-101]

* Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) Ποια μορφή είχε λάβει η «πολιτική» συγκρότηση των Ελλήνων κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας μέχρι λίγο πριν τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας; (μονάδες 10)
- β) Ποια χαρακτηριστικά των πελατειακών δικτύων διατηρήθηκαν στα κόμματα από το 1864 (ψήφιση του Συντάγματος) έως το 1875 (αρχή της «δεδηλωμένης») και πώς διαμορφώθηκε μέσα σ' αυτές τις συνθήκες το πολιτικό γίνεσθαι της χώρας την ίδια περίοδο; (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο βαναρός λόγιος Friedrich Thiersch, που είχε έρθει σε στενή επαφή με ελληνικές πολιτικές ομάδες το 1832, έδωσε μια κλασική περιγραφή του συστήματος των πελατειακών σχέσεων:

«Για να κατανοήσει κανείς τη φύση αυτού του συστήματος των πελατειακών σχέσεων και τις υποχρεώσεις που επέβαλλε στους προστάτες, πρέπει να κατανοήσει

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)**

σε ποια κατάσταση είχαν αφήσει την κοινωνία στην Ελλάδα οι αιώνες, οι χιλιετίες ίσως. Αφού δεν υπήρχε κεντρική εξουσία ικανή να ελέγχει και να υπερασπίζεται τους ανθρώπους, καθένας ήταν αναγκασμένος να αναζητεί αλλού στήριγμα και προστασία. Το φυσικότερο και ασφαλέστερο στήριγμα βρισκόταν στην οικογένεια, της οποίας τα μέλη, αλλά και οι συγγενείς ως τον δεύτερο βαθμό, πουθενά δεν ήταν τόσο στενά συνδεδεμένα και τόσο έτοιμα να αλληλοβοηθηθούν όσο στην Ελλάδα. Ύστερα, ο απομονωμένος άνθρωπος έπρεπε να εξασφαλίσει μια θέση ανάμεσα στους άλλους. Ανάλογα με το πόσο αδύνατος ή δυνατός αισθανόταν, γινόταν οπαδός κάποιου ισχυρού, ή συγκέντρωνε ο ίδιος οπαδούς γύρω του [...]. Οι αρχηγοί τους, όταν δεν αισθάνονται αρκετά δυνατοί, ώστε να είναι, οι ίδιοι και οι οπαδοί τους, αυτοδύναμοι, μπαίνουν στην υπηρεσία ενός ισχυρότερου αρχηγού, αυξάνοντας με την προσχώρησή τους τη δύναμη και την επιρροή του. Αυτοί λοιπόν συνδυάζουν το ρόλο του προστάτη απέναντι στους πελάτες τους με το ρόλο του πελάτη απέναντι στον προστάτη που στέκεται σε ψηλότερη βαθμίδα».

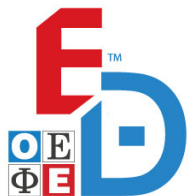
[J. A. Petropoulos, Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-1843), Α΄ - Β΄, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 1997, σελ. 67]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τα κόμματα της εποχής λειτουργούσαν κατά βάση ως μηχανισμοί διαμεσολάβησης για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών συμφερόντων και μικροπαραταξιακών σκοπών σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο. Ειδικότερα, στον κοινοβουλευτικό στίβο ανταγωνίζονταν τέσσερα κόμματα με πρωταγωνιστικό ρόλο να διαδραματίζουν οι πολιτικές παρατάξεις των Κουμουνδούρου, Βούλγαρη και Δεληγιώργη [...]. Σύμφωνα με τον Γ. Αναστασιάδη : «οι κομματικοί σχηματισμοί της περιόδου, ως συντονιστές των πελατειακών σχέσεων ήταν ουσιαστικά οι οργανισμοί που αναλάμβαναν τον ρόλο του συλλογικού εκπροσώπου των εκλογικών συμφερόντων των βουλευτών και του συλλογικού αντιπροσώπου των προσωπικών συμφερόντων των ψηφοφόρων απέναντι στους ελεγχόμενους από τους βουλευτές και την κυβέρνηση κρατικούς μηχανισμούς».

Εν ολίγοις, οι παλαιοκομματικές πρακτικές και οι μικροπολιτικές σκοπιμότητες των κομμάτων οδηγούσαν στην απαξίωση του πολιτικού συστήματος αναβαθμίζοντας τον ρόλο του θρόνου. Χαρακτηριστικά ο Π. Πετρίδης αναφέρει: «οι κομματικοί αρχηγοί της εποχής εμμένοντας στον παλαιοκομματισμό ευνοούσαν, ακούσια μάλλον, τον αυξανόμενο πολιτικό ρόλο του στέμματος».

[Δ. Τσιριγώτης, ΝΕΩΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Διεθνείς σχέσεις και διπλωματία, εκδ. Ποιότητα, σελ. 158-160]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Σ' ολόκληρη την περίοδο 1863-1875 είκοσι δύο κυβερνήσεις θα διαδεχτούν η μια την άλλη στην άσκηση της εξουσίας, μοιραίο επακόλουθο των παρεμβάσεων του θρόνου στην κοινοβουλευτική ζωή, με συνέπεια την απομάκρυνση κυβερνήσεων που διέθεταν την εμπιστοσύνη της Βουλής και τον διορισμό κυβερνήσεων από την κοινοβουλευτική μειοψηφία, παράλληλα προς την καταχρηστική διάλυση της Βουλής. [...].

Στη νόθευση του πολιτεύματος, παράλληλα με το στέμμα, συντελούσαν και οι κομματάρχες της εποχής με την μικροπολιτική τους. [...]. Έτσι ο λαός, αποκλεισμένος απ' τα πρώτα κίολας χρόνια της επανάστασης από τις πολιτικές διαδικασίες, ήταν αναγκασμένος να ακολουθεί ή να ταυτίζεται με τον εκάστοτε αρχηγό του ισχυρότερου κατά περίπτωση, κόμματος που κι αυτό ήταν εξαρτημένο από τοπικούς κομματικούς παράγοντες.

[Π. Πετρίδη, Πολιτικές δυνάμεις και συνταγματικοί θεσμοί στη νεότερη Ελλάδα (1844-1940) σσ. 59-60]

* Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους